

Lumpsum op de schop?

Niet doen!

De lumpsumfinanciering is onderwerp van soms felle discussie. Het lijkt weleens alsof deze bekostigingssystematiek de oorzaak is van alle problemen die in het onderwijs worden ervaren. Maar schoolbestuurders en controllers zijn er juist positief over.

TEKST: MARTIN VAN DEN BOGAERDT

Vakbonden, diverse andere belangenorganisaties van leraren en verschillende politieke partijen willen dat de lumpsumfinanciering op de schop gaat of zelfs helemaal wordt afgeschaft. De bestedingsvrijheid, die de kern is van de lumpsum, zou onder meer hebben geleid tot lage salarissen en hoge werkdruk. Bovendien zouden de schoolbesturen geld over de balk smijten en niet inzichtelijk maken waaraan het is besteed. In de Tweede Kamer werd onlangs nog dat beeld geschetst.

Maatwerk en kwaliteit

Strookt dit met de werkelijkheid? Nee, benadrukken schoolbestuurders. In een stafnotitie, die het ministerie van OCW in januari na een internetconsultatie publiceerde, staat dat bestuurders over het algemeen de lumpsum willen behouden zoals die nu is, eventueel aangevuld met meer verantwoordingsplicht. De huidige systematiek zorgt volgens hen voor beleidsvrijheid en daarmee voor autonomie van de scholen. Dat maakt maatwerk mogelijk, wat goed is voor de kwaliteit van het onderwijs.

Het is wel zo dat bestuurders kampen met het probleem dat de lumpsumfinanciering lang niet meer toereikend is, zoals directeur Hans Teegelbeckers van VOS/ABB in maart op een bijeenkomst van de Onderwijsraad nog maar eens onder de aandacht bracht. Hij betoogde daar dat in de afgelopen 10 jaar veel is veranderd in het primair en voortgezet onderwijs en dat die veranderingen vragen om investeringen. Als voorbeeld noemde hij de toegenomen druk op het toezicht, maar ook de achterblijvende financiering van de exploitatiekosten. Daarnaast is het voor schoolbesturen noodzakelijk om bepaalde reserves aan te houden om te voldoen aan de normen voor bijvoorbeeld het weerstandsvermogen. Ook daar moet de bekostiging op zijn toegesneden.

Teegelbeckers bracht op de bijeenkomst van de Onderwijsraad in herinnering dat toenmalig PvdA-staatssecretaris

Sharon Dijksma van OCW in 2009 het budget voor bestuur en management van 90 miljoen euro per jaar weghaalde. Deze greep uit de lumpsum van het primair onderwijs ging onder meer ten koste van het primaire proces. Later erkende oud-minister Marja van Bijsterveldt dat dit inderdaad het geval was, maar zij weigerde vervolgens het financiële gat van Dijksma te repareren.

Naar eigen inzicht

Een kleine rondgang langs leden van VOS/ABB laat eenzelfde beeld zien als Teegelbeckers bij de Onderwijsraad schetste. Zo zegt bestuurder Dick Henderikse van de Groningse Stichting Marenland voor openbaar primair onderwijs in onder andere Appingedam, Delfzijl en Loppersum, dat hij zeer tevreden is met de huidige lumpsumsystematiek. 'Het geeft mijn organisatie het gevoel zelfstandig en naar eigen inzicht de middelen in te kunnen zetten. Als organisatie zijn we uitstekend in staat verantwoord met ons geld om te gaan.' Hij voegt daaraan toe dat elk schoolbestuur natuurlijk wel verantwoording moet afleggen over de bestedingen. 'Ik denk dat onze organisatie dit in voldoende mate doet in de jaarrekening en het jaarverslag. Als andere informatie noodzakelijk is, kan dat worden opgenomen in een verplichte bijlage in het jaarverslag', aldus Henderikse. In Noord-Holland klinkt eenzelfde geluid. Daar zegt bestuurder José Vosbergen van Stichting Surplus voor openbaar primair onderwijs in de gemeenten Schagen en Hollands Kroon, dat de lumpsumbekostiging recht doet aan de verantwoordelijkheid van de bestuurders. Zij staat open voor het idee om eventueel schotten aan te brengen in de lumpsum 'mits de materiële middelen voldoende zijn om fatsoenlijke schoolgebouwen in stand te houden en leermiddelen van nu te kunnen gebruiken'. Meer verantwoording is volgens haar ook een optie, maar dat mag niet leiden tot 'extra bestuurlijke drukte en een hogere bestuurslast'.

‘Uitstekend in staat om verantwoord met ons geld om te gaan.’

Stap terug in de tijd

Controller Tobias Smits van expertisecentrum RENN4 in Noord-Nederland noemt de bestedingsvrijheid die karakteristiek is voor lumpsumbekostiging ‘een groot goed dat we niet kwijt willen’. Schotten en oormerken geven volgens hem minder beleidsvrijheid en daar zit hij niet op te wachten. Over de verantwoordingsplicht van schoolbesturen merkt hij op dat veel informatie gestandaardiseerd moet worden aangeleverd aan DUO. Bovendien beschikt de overheid volgens Smits al over ‘een grote schat aan informatie die nog lang niet volledig is benut’. Hij adviseert Tweede Kamerleden zich op voorhand af te vragen welke informatie zij willen, zodat de besturen daar rekening mee kunnen houden.

Nisander Brand, hoofd financiële zaken en controller van openbare scholengemeenschap Het Erasmus in Almelo, is ook positief over de lumpsumfinanciering, maar hij is er niet op tegen dat er daarnaast doel- en impuls-subsidies worden verstrekt waarmee de politiek sturing kan geven. ‘Dan

moeten wel vooraf de spelregels en wijze van verantwoording helder zijn gecommuniceerd. Bovendien is het onwenselijk om, zoals in het verleden weleens is gebeurd, de introductie van een doelsubsidie gelijktijdig in te voeren met een bezuiniging op de lumpsumbekostiging’, aldus Brand. Het terugkeren naar schotten en oormerken noemt hij ‘een stap terug in de tijd’. Bestuurder Geert Looysschelder van STIP Hilversum voor openbaar basisonderwijs ten slotte is tevreden met de lumpsumsystematiek, maar pleit er bij de politiek voor om het financieren van ‘allerlei sectorraden, overlegorganen, belangengroepen, platforms, projectbureaus en expertisecentra’ te beperken en ervoor te zorgen dat het geld vanuit het ministerie bij de scholen terecht komt. ‘Die kunnen dan vraaggestuurd die belangengroepen betalen voor diensten die ze echt willen’. ◀